

ניצוצי חיזוק ואמונה
מאוצר שיהדותי ומכתביי של הגאון הצדיק
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

ההמנהג היהודי

פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגינתין טבין
שנשמעו מפיק הגה"צ מוריניו שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

■ צפרא דשבתא פרשת שמיני תשע"ג לפ"ק

מוריניו שליט"א דיבר בענין גאון וענוה, ובתוך הדברים אמר: הלא על ידי גאון מעורר האדם על עצמו דינים רחמנא ליצלן, וכמבואר הרבה בספרי קודש, והוא ענין הנרמז בקרא (משל טז ח') "**לפני שבר גאון ולפני כשלון גבה רוח**". ולפעמים סיבת הדבר שהאדם נתייסר ביסורים ולא הולך לו כסדר כרצונו הן בגשמיות והן ברוחניות, הוא רק כדי שיהי' לו הכנעה ושפלות. מובא בשם הרבי רבי זושא זצ"ל וזי"ע, על מה שאמרו חכמינו ז"ל במדרש (שמות רבה לז), על הפסוק (שמות ח' ט"ו) "**ויאמרו החרטומם אל פרעה אצבע אלקים הוא**", שזה מפני שאין השד שולט על בריה פחותה מכעדשה. היינו שהמזיקים אינם שולטים למי שהוא פחות מכעדשה, אבל למי שכבר יותר מזה אכן שולטים, וזה מסגולת השפלות שמחזיק עצמו פחות מכעדשה, וע"כ לא ישלוט בו שום רע.

פעם דיבר עמי אחד, ובתוך הדברים אמר על עצמו שהוא עניו, שאלתי אותו האם סובל אתה בעל גאון, אמר לי, לא. אמרתי לו, שעדיין רחוק אתה מענוה, דדוקא המתגאה שונא בעל גאון אחרת, וכענין שאחז"ל (הובא ברש"י בראשית ג' ה') "**כל אומן שונא את בני אומנותו**", אבל מי שאינו מתגאה ואינו תופס מקום, אין גאותו של חברו מפריע לו.

הנה הזוכה לענוה ושפלות חיייו טובים ומתוקים, שאינו חסר לו כלום שמח בחלקו ואינו מקנא אף אחד יודע שכל מה שיש לו בא לו מהקב"ה, וכל מה שאיו לו זה גם מפני שלא נתן לו הקב"ה, יודע שכל מה שיש לחברו הכל מאתו ית', שמח בשמחת חברו ובהצלחתו, ודורש שלומו וטובתו כל הימים.

■ צפרא דשבתא פרשת בא תשע"ד לפ"ק

מוריניו שליט"א סיפור: פגשתי פעם אברך (בשערי פינה) ואמר לי 'אני כמו פרעה', וכאשר שאלתי למה מדמה עצמו לפרעה וכי הוא מונע את ישראל לצאת ממצרים, השיב לי שמעשיו דומים למעשי לפרעה, והיינו כי בעת שצר לו באיזה ענין והוא צריך לרחמי השי"ת הוא מתעורר להרבות בתפילה ובלמוד התורה - בסוד מרע ועשה טוב, ואילו בעת שהקב"ה מושיעו מצרתו ויש לו הרחבה הוא חוזר להרגליו הלא טובים, והוא כמעשי פרעה שבעת שקיבל מכות התעורר והבטיח שישנה את מעשיו הרעים, ובעת שחלפה המכה חזר לסורו.

אמרתי לו: תבחין באמת שלא רק בעת צר ומצוק אתה נצרך להשי"ת, הלא על כל נשימה ונשימה אתה נצרך לו, וכמו שאומרים '**על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך**', כמובן אין להשתמש בזה צו ווערן צובראכן [לשבור רוחך] ח"ו! אך עכ"פ האדם צריך לדעת מצבו ולשפר מעשיו, ולדעת האמת שבכל עת ורגע צריך נאדם להגיע לרחמי שמים.

■ ליל שב"ק פרשת וּאֵרָא תשע"ה לפ"ק

שאלו למוריניו שליט"א: למה היה צריך משה רבינו להתפלל בכל מכה ומכה שתסור ממצרים, [והלא זמן קצוב היה לכל מכה].

והשיב מוריניו שליט"א: אולי דהקב"ה רצה להראות שהכל הלך ונעשה על ידי משה רבינו, ותו' (שכל דבר הבא מלעילא) צריך [שיהא מקודם] איתערותא דלתתא.

ועוד אמר מוריניו שליט"א: מובא בכתבי האר"י, שהמכות באו ונעשו על ידי מטה משה, ובזוה"ק (פרשת בשלח) מובא שהיו בו שני כוחות, האחת '**מטה האלקים**', והשניה '**מטה משה**', ו'מטה האלקים' היה להכות את מצרים, ו'מטה משה' היה להמשיך חסדים לישראל.

■ שב"ק פרשת וּאֵרָא תשע"ו לפ"ק

שאלו למוריניו שליט"א, על דברי רש"י בפרשתו (ו, ה'): 'יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד', איך יכול להיות שמשה ואהרן שקולים היו.

השיב מוריניו שליט"א ואמר: אכן הרי זה פלא, כי איך יש לומר ששניהם שקולים ממש זה כזה, אלא משה ואהרן אמרו (שמות טז ח') 'ונחננו מה', שכל אחד היה '**גאר נישט**' [כלום] בעיני עצמו, '**און גאר נישט מיט גאר נישט איז שקולים...**' [כלום וכלום היינו שקולים...].

'ה' לי לא אירא'

■ ע"י אמונה באדם לשרשו

אמונה הוא ישוב הדעת קדוש! ישוב הדעת טוב! ישוב הדעת שמוציא פירות טובים - מעשים טובים! ואפילו כאשר עוסקים בדברי חולין - אם הוא באמונה הרי יש להם טעם אחר לגמרי... הם מקבלים חן של אמת...

מאמר העולם כאשר האדם מבולבל הוא אומר: 'איך בין נישט ביי זיך, איך בין נישט געקומען צו זיך... [איני עצמי]', אמנם ע"י אמונה אנו חוזרים ובאים לעצמנו, כי שורש האדם הוא אמונה, באשר כל בריאת העולם היתה עי"ז כמאמר הכתוב (תהלים לג, ו) "**בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם**", וע"י האמונה חוזר ובא האדם למקורו ושרשו, הוא חוזר להשי"ת, וכאשר הוא נמצא במקומו יש לו ישוב הדעת.

■ האיך נזכה לישוב הדעת

והוא גמרא מפורשת (מגילה יב ע"ב) שאחשורוש שאל עצה מחכמי ישראל כדת מה לעשות עם ושת, השיבו לו חכמי ישראל בלשון הכתוב (ירמי' מח, יא) "**שאנן מואב מנעוריו [ושוקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כל] ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר**", שאנו בני ישראל גלינו ממקומינו על כן אין לנו ישוב הדעת להשיב כנכון, משא"כ מואב היושבים במקומם - וכיון שיושבים במקומם ראוי שיהיה להם דעת נכון, חזינו מדברי חז"ל אלו שכדי לזכות לישוב הדעת צריך האדם להיות במקומו.

על ידי אמונה נמצא האדם על מקומו! וכאשר אין מחזיקים באמונה אז נמצאים בגלות, אם אין אמונה אז 'גלו מעל שולחן אביהם' (עפ"י ברכות נג ע"א), אכן ע"י אמונה מקבלים ישוב הדעת! **אמונה; אמונה; ישוב הדעת קדוש!**

■ מצאה בו מנוח

בזמירות יום שבת קודש - שנאמר ברוח הקודש - מזמרים '**יונה מצאה בו מנוח**', כי שבת הוא שורש האמונה, ועל ידה נכללים באמונה! **שבת קודש!**

אממינים שכל מה שנעשה במשך ששת ימי המעשה הכל הוא מהשי"ת! אוכלים סעודות שבת לכבוד האמונה; מתענגים בעונג שבת לכבוד האמונה; הכל לכבוד האמונה הקדושה! שבת הוא יום בו צריך להיכלל בתוך האמונה, ואכן זהו מנוח, מנוח נעים ונפלא!

זהו: '**ה' לי לא אירא! ה' לי לא אירא!**'

איך האב דיר [יש לי אותך] 'ה' לי לא אירא! גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי! ע"י אמונה!

■ תיבת נח

"**יונה מצאה בו מנוח**" הכוונה על היונה ששלח יונה מן התיבה, ומובא מהרבה צדיקים - וגם רביה"ק מזכיר זאת בתורה 'צהר תעשה לתיבה' (ליקו"מ ק"ב) - שהתיבה היינו תיבות התפילה, כי התיבת נח להיכנס בה ולהינצל מהמים הזדונים הוא להיות נכלל בדיבורי קודש, דיבורי קודש של תורה, דיבורי קודש של תפילה, זהו תיבת נח בימינו.

דהיינו כדי להינצל מהמים הזדונים ברוחניות ובגשמיות צריך אכן לקבל חיות מדיבורים קדושים אלו! לדעת ולהפנים שאכן זהו האמת! ורק זה יישאר לעד! זהו נצחיות!

הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע מביא (עבודת ישראל פרשת נח, ב"ה איתא בזה"ק) שמידות התיבה עולות כאותיות לש"ן מ'לשון', כי גובה התיבה היתה שלושים אמה - אות ל', ואורך התיבה היתה שלוש מאות אמה - אות ש', וחמישים אמה רוחבה - נ', 'לשון' - היינו דיבור.

ונפל בדעתי לרמז עוד - הוא לא חישב אות וא"ו מ'לשון' כי איננה אלא אות התנועה ואינה מורגשת בהגייתה - אך יש לומר שאות וא"ו מרומז במאמר הכתוב (בראשיתו, טז) 'ואל אמה תכלנה מלמעלה', כי אמרו בגמ' (עירובין ג:) אמה בת ששה טפחים, וזהו הוא'; ונמצא תיבת '**לשון**' מרומז במלואו בתיבת נח.

"תיבת נח" - צריך להיכלל בתוך תיבת נח, ע"י דיבורים קדושים וע"י אמונה, אז הוא ממש 'כי אתה ה' מחסי'!

■ תיקונים גבוהים ורמים

ובכן צריך לדעת ששלוש תפילות ביום הם **אֵלו דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי אֲדָם מְזַלְזְלִין בָּהֶם** (ברכות ו ע"ב), כי ג' תפילות ביום הן המה העבודה של בית המקדש! נתבונן נא בזה! **בשעת התפילה נעשים [קאכן זין] תיקונים ממש כבזמן הבית! והתיקונים של תפילות ישראל הם תיקונים רמים וגבוהים מאוד! [דאס איז זייער א הויכע זאך!]**, כי זהו מה שאמרנו חז"ל: "כָּרַם זָלַת לְכַנְי אֲדָם" - אֵלו דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי אֲדָם מְזַלְזְלִין בָּהֶם", שזה קאי על שלוש תפילות שביום.

■ תתחדש

ומובא מהארי" הקדוש שכל תפילה ותפילה פועלת כאלו תיקונים בבריאה מה שמיום הבריאה לא יכלו לעשות כאלו תיקונים, ומה גם שמהיום והלאה לא יוכלו לעשות אלו התיקונים שיכולים לתקן ולפעול בתפילת ערבית "זו", בתפילת מנחה "זו"; ובתפילת שחרית "זו".

וא"כ למה לא ננצל ולהיות נכלל באלו התיקונים? הרי בכל רגע ורגע משתנים הכוכבים והמזלות, והגם שאין אנו רואים זאת בעינינו, אך בכל רגע כל הבריאה הוא באופן אחר לגמרי, מה שמעולם לא היה כך - ולעולם לא יהיה כך! כמפורש בדברי רבי חיים וויטאל להדיא, ורבי נתן מביאו בליקוטי הלכות (הלכות בשר וחלב ה"ז אות א). בעולמות העליונים יש תמיד התחדשות מופלאה - כל רגע היא בריאה חדשה! רבי נתן לוקח זאת לעורר לב האדם להתחדש בכל רגע - **הנה אני עומד לקראת תפילת מנחה; לקראת תפילת ערבית; ננצל את התפילה ה"ז" כראוי וכנכון...**

ולפעמים מוצא האדם איזה ענין אלוקות שהאיר והתנוצץ בו ע"י תפילת מנחה או מעריב זו, **אשר על ידה יכול להתעלות והתרומם בלי גבול!** צריך רק לפקוח את העיניים ולראות - לראות ולקנות אותו!

■ כך קיבלתי!

ואכן אצל נח מוצאים הענין של ישוב הדעת, בעל החרדים מביא בספרו (פרק ט') מזוהר חדש עה"פ (בראשית ו, ה) 'ונח מצא חן בעיני ה', שמפני **"שהיה נוח בהילוכו; נוח בדיבורו; נוח במעשיו" - לכן מצא חן בעיני ה'!**

ומסיים הזוה"ק: **"בגין דכל סטרא דנייחא, איהו מסטרא דימינא ומסטרא דמהימנותא, וכל סטרא דרוגזא, איהו מסטרא אחרא!"**

ויש לומר שאכן דייקא ע"ז היא נח שומר הברית בדור אשר 'השחית כל בשר את דרכו', כי מובא בספר 'ברית מנוחה' (בהקדמה) שדור המבול היה להם סברות להצדיק חטאם, ונח היה יחיד שהחזיק בישוב הדעת ישר להישאר על מקומו, ובלבול הדעת אחד היה יכול לגרום לו ליפול לטעותם, אך הוא החזיק את עצמו בתמימות ע"י ישוב הדעת, **"כך קיבלתי איש מפי איש עד לאדם הראשון שרצון ה' הוא להיות שומר הברית, והשי"ת שונא זימה - כך קיבלתי!"**

בטירוף הדעת אחד היו לו כבר סברות להתרים - אך נח היה לו ישוב הדעת ועל ידה החזיק בקדושתו!

ואכן זהו היסוד, ישוב הדעת הוא יסוד ההצלחה, אדם עם ישוב הדעת עומד בחזקה על מקומו, הוא מצליח במעשיו ובדרכיו, ואילו טירוף הדעת הוא ההיפך מזה, היפך ההצלחה חס ושלום.

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א לאור הזמן והפרשה

¹יום ג' [שופטים] א דר"ח אלול [תשל"ל] פעה"ק ירושלם ת"ו בב"א

פעם חשבתי מליצה שגאה לומר אותה, והיא "אין טעות כטעות הגאון".

ורוב הצרות בגשמיות וברוחניות מקורם בגאון, כמו שכתוב (משלי טז ח) **"לפני שבר גאון" [וכן (שם יח, יב) "לפני שבר יגבה לב איש"]**.

ומובא מהרה"ק ר' זוסיא זצוק"ל על זה, שרש"י אומר שעל מכת כינים נאמר **"אצבע אלקים הוא"** (שמות ח' ט"ו) שאין השד שולט על בריה פחות מכשעורה (רש"י שם י"ד) - שאם אדם מחזיק עדיין את עצמו כשעורה עוד יכול השד לשלוט בו, ואם כבר מחזיק את עצמו פחות משעורה - אין השד (הסט"א) יכול לשלוט בו.

[מספרים מהרב בעל התניא זצוק"ל שאחד שיבח את אחד מצדיקי הדור, ה"ה הרה"ק מוויטעפסק זצוק"ל, שחותם את עצמו "השפל באמת", ושאלו אותו על אדם מסויים שגם הוא חותם כן, והשיב "ער איז באמת א שפל"... כן מה שאני צריך לעוק "רבונו של עולם ווארף מיר נישט אוועק", כי אני באמת שפל, ורק אתה במכתבך הזכרתי מה שאני צריך לעוק].

והמידה הרעה של גאון משחדת את האדם, שהלה תהנה ממנו. וכשמתבוננים רואים שכל הצרות יש לו מחמת גאוותו.

וכן הוא עם כל התאוות, כי הם הקליפות והשקר. ובליקוטי מוהר"ן (סי' נו) מנחה רבינו את המנהיג שמכוון לגיאות שהוא "כעבד למלאות תאוותו", ולמנהיג האמיתי הוא מנחה בחינת 'מרדכי', מר דרור, מלשון שהמרות אצלו חרות (שאיין הוא משועבד להגיאות).

בסליחות לפני ר"ה מתחילין 'כדלים וקרשים דפקנו דלתיך'. ורבינו הק' כותב בליקוטי מוהר"ן בסימן קי"ב,

1. ספר אוסף מכתבים ח"ג מתוך מכתב קס"ג.

שעיקר שלימות התפילה היא על ידי אמת, כשאדם מרגיש באמת את מצבו האמיתי - אז דייקא יוצא הדיבור באמת, ואז מאירה לו התפילה, ע"ש הביאור על הפסוק **"צוה תעשה לתבה"** (בראשית ו, ט"ז).

וכשמתבוננים רואים שע"ז יכולים לזכות גם לשמחה, כי אז יכולין לשמוח עם כל מה שזכה לחטוף בזה העולם, כי אין הגאון מפריעה לו. וכשמאמינים בקדושת התורה והמצוות, ושכל תנועה קטנה שעושים למען שמו יתברך - שאמר ועשו רצונו. וכל מה שהשי"ת מזכה לו, זה הכל ריוח גדול רוחני, וכן בגשמיות אין חסר לו כלום, כי מה שיש לו הוא מסתפק בו, כי גאון הוא היפך ההסתפקות, והיא עלולה להביא לו חיות אפילו מהסטרא אחרא. ולכן אומר רבינו הק' שגיאות וניאוף תלויים זה בזה.

וכמו שהביא בליקוטי מוהר"ן (סימן י"א אות ג') מהרש"י (בראשית י"ז א') ששם 'שד-ל' מרמז שיש די באלקותו לכל בריה כי האדם צריך שיהיה די מה שחי ברשות התורה, ואם הולך לחפש התאוות שהם מחוץ לרשות התורה, זה בחינת עבודה זרה. וע"ש בתורה י"א שגאון וניאוף ועבודה זרה הם בחינה אחת. ועיין בס' ע"ב שמביא שרשב"י ע"ה קרא לזו התאוה "אלילים", היינו עבודה זרה.

היוצא מדברינו שקדושה וענוה ושמחה ותפילה ואמת, הם מקושרים. ובכלל ידוע שכל העצות הם מקושרים יחד, ועל ידי האחד זוכין להשני בבחי' "מצוה גוררת מצוה" (אבות ד', ב').

כל זה מה שפלט הקולמוס, שגם שמסופק אני אם תמצא בו סיפוק, ואקווה על נקודה אחת קטנה.

יעקב מאיר שכטער

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

נמה פעמים כשראה הסט"א שכן אדם מנצח אותו, מכניס בו שאלות וספקות הנובעים מ'פרומקייט', ובה מנצחו רח"ל.

ויש בני אדם שיש להם התעוררות לתשובה אלא שאינם הולכים בדרך התשובה השייכת להם, שעובדים את השי"ת כדוגמת איש זה או אחר, אבל לא כפי לבו ונשמתו השייכת לו, היינו שאינו מרגיש את הקב"ה בגוון שלו. וכתב שם רבינו שיש מ"ט אותיות של שבטי י-ה, וכל איש יש לו שייכות לאות אחת משבט אחר, ואם האות השייכות לו תאיר לו אזי ילמד ויתפלל לפי שורש הנשמה שלו, וישוב בתשובה כפי שרשו, ואז הוא יתקרב להשי"ת בנשמה שלו, ואינו כדוגמת שום אדם ובהתעוררות רבה וגדולה מאד.

ועל זה כתב רבינו שתהלים נאמר ברוח הקודש גבוה מאד, עבור כל יהודי עד סוף כל הדורות, ולכן אפילו אם אין לו שום התעוררות - ע"י שהוא ישקוד באמירת התהלים תהיה לו התעוררות.

■ דרך תשובה הורית

בתהלים ישנן כמה סגולות

נפלאות ורבינו כתב (ח"ב סי' עג)

שאחת היא שכאשר לאדם אין שום התעוררות לתשובה, ולבו סתום והמוח מטומטם ממעברים גשמיים או ממעברים רוחניים, יהא רגיל באמירת תהלים וע"ז יפתח לבו, כי בהאי עלמא צריכים התעוררות לתשובה, כי בלא תשובה כשיבא לעוה"ב יצטרך לשלם בכמה עונים על החטאים והפשעים שלא שב עליהם, לכן כל זמן שנמצאים בעולם הזה צריכים לשוב בתשובה, וההתעוררות לתשובה באה על ידי התהלים.